

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 334. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt04-shoot-idm140467280743008/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

undertiden det mindste Stykke af Lykkens Æble». Denne mysteriøse hentydning til hans første idealpige gør selvsagt det voldsomme indtryk på Otto, og han udsender via Schiøtt anonyme artikler om sine socialutopiske ideer. Det kniber dog med at realisere dem i praksis, og da han ydermere anklager Dalberg og fæller for »mangel paa Klarhed og det personlige Opoffrelsens Mod», udebliver Nemesis ikke. Helzen kommer på sporet af Schuøtt som ophavet og karikerer ham og Otto i en revy (som det var sket med Goldschmidt selv i en studenterkomedie af Ploug). Det medfører at Schiøtt mister sin magtposition i partiet og ruineres, symbolsk betegnet ved at han styrter med hesten og samles op af en tidligere elskerinde. Han lader sig herefter forsørge af hende, mens Otto beslutter at rejse ud i verden og »vorde noget i sig selv» (forfatterens udtryk i den nævnte efterskrift). Anden bogs sidste afsnit skildrer afskeden med den troende mor og med fødebyen, der er ved at blive delt politisk mellem den gamle nationalisme og den nye liberalisme. Hans slutord om at finde sit faste punkt i det fremmede er både rigtige og forkerte. Han kommer til at finde en livssandhed, men må hjem igen for at virkeliggøre den.

3. Rejsens udfordringer

Otto taler meget betegnende om »skæbnens imødekommen», og tredje bog lægger alt til rette, således at han i Italien, Schweiz og Frankrig møder ikke alene de åndelige og politiske oplevelser han behøver, men også sine venner og veninder hjemmefra. Derved bliver dannelsesrejsens klassiske konfrontationer med kunst, religion og politik sat ind i en personlig udvikling og gjort til led i den individuelle skæbne mere end i en udvendig 'dannelse'. Forfatteren har selv forklaret heltens ophold i udlandet som »i visse Maader kun en ny, forstørret Gjentagelse af Fortiden». Derfor har Otto flere gange fornemmelsen af déjà vécu.

Det subjektive islæt fremgår allerede gennem optakten til Europaafsnitter i form af rejsebrev til hans fortrolige Schiøtt. Han har undervejs mødt en landflygtig komtesse, hjulpet hende da toget løb af sporet og ved sin interesse for hende vakt en ung kvindelig medpassagers jalousi. Foruden de håndfaste symboler på hjemløshed (landflygtighed og afsporing) gentager dette konstellationen

fra en rotur, hvor hans betagelse af skuespillerinden fik den skinsyge Marie Elisabeth til at lade sig falde over bord (I s. 261 f.). Skuespillerinden er da også den første fra hjemlandet som han genser – i Rom hvortil alle veje fører. Eller genhører, idet han i et osteruset overværer hendes opgør med sin adelige gemal og svigermor. Hun længes tilbage mod teatret og også til Ottos ildfulde tilbedelse, og i Vatikanets antiksæl finder hun samme lighed mellem ham og Apollonstatuen, som han fandt mellem den og Schiøtt: pileskytten mod idealets fjender. Han føler sig ildnet til bedrifter og beder i Colosseum stedets ånder bønne om ham – en «forstørret gentagelse» af bønnen på den københavnske gade til muserne og graterne. Nu ønsker han ikke blot at besynge livet, men at sætte sig til doms og vove livet derved.

Fra æsteticisme til heroisme, men hvordan og hvor? Næste gen-syn er med Mendoza, som symbolsk skaffer den husvilde et foreløbigt logi, ligesom han engang gjorde i København (I s. 124, II s. 25). Dengang resulterede det i bekendtskabet med Nausikaa alias Pauline, i den hellenske ånd; nu er det en katolsk værtinde, som betages af ham og tillige med jesuitiske paterer vil få ham til at konvertere. Den unge jøde er på sin anende måde gået i forvejen, idet han drages mod Kristusskikkelsen som rummende lidelsens og of-ferets begreb. Men for Otto er det lokkende karakteristisk nok den jesuitiske magtbeføjelse, udsigten til at indvirke på sjæle. Det for-binder sig med det erotiske i gentagelse og variation af ledemott-terne: det wintherske digt danner ouverture til romerindens hen-givelse, og svarende til at pigen i serenaden fik en rose af sin tilbe-der, kaster han under det store karneval en blomst til en tilsløret dame, idet han synger tavlebordsvisen. Som gengæld tilkaster hun ham senere en medaljon med den belvederiske Apollon, og han genkender hende ved karnevallets slut som – Camilla Hald (der har husket episoden fra den danske folkefest).

Nu er kortene for alvor ved at blandes. Og skæbnen/forfatteren har endda i mellemtiden spillet det vigtigste ud. Mendoza kunne ikke deltage i feststemningen og gik med Otto op på et højedrag ved det kloster, hvor korsriddernes digter Tasso havde levet sin sid-ste tid. Her betroede han venen at en ung romerpige før hans skyld var blevet nonne. Otto fik ham da til at synge sit folks sejr-